

RÁCZ GYÖNGYI

„Eötvös József” Cigány – Magyar Pedagógiai Társaság

1986-ban a Kísérletvezetők Országos Konferenciáján Mezőberényben alapított, budapesti székhelyű „Eötvös József” Cigány – Magyar Pedagógiai Társaság országos hatókörű, kisebbségi, érdekvédelmi, közhasznú társadalmi szervezet. Tevékenységét Eötvös József munkásságának, nemzetről, kisebbségről vallott nézeteinek ismeretében folytatja. Munkája során aktívákra, hazai és határon túli tagozataira támaszkodik. Célja, hogy elismertesse a cigány etnikum és a magyar nemzet kulturális értékeit, bemutassa és az utókor számára archiválja.

Feladata – a magyar és cigány identitású tagjainak közös tevékenysége által – a kisebbségi értékek pedagógiai feldolgozása, az intézményes közvetítés lehetőségeinek bővítése. A cigány kultúra és művészetek témakörében rendezvénysorozat, művészeti táborok, tehetségkutatás és -gondozás, szaktanácsadás, képzés, kutatás folytatása. A többség és a kisebbség viszonyát meghatározó törvény-előkészítés során vélemények, javaslatok kidolgozása. A képviselők munkájának segítése, kiemelten a helyi és a kisebbségi önkormányzatok számára, lakossági és szakmai fórumokkal, közéleti képzésekkel.

Fő tevékenysége a pedagógusok továbbképzése, óvónők, tanítók, tanárok részére egyéni és csoportos szaktanácsadás. A szervezet tagjai: pedagógusok, közművelődési szakemberek, tudósok, művészek, szülők, és a cigány értelmiség tagjai, akik a cigányság legégetőbb problémáival foglalkoznak, a különböző rétegek iskolai motivációjától – az egész életen át tartó tanulásig. Az óvoda, iskola, média, színház területén a személyi feltételek bővítéséért, a tehetséggondozás, képzés, to-

vábbképzés megteremtéséért dolgoznak. Diák és ifjúsági táborok szervezése, bonyolítása, melyekből az első volt az 1990. szeptember 1–12. között rendezett Európai Kisebbségi Tábor, ahol 120 gyermek tanulásal/művelődéssel egybekötött üdültetését szervezte meg. Helyi, megyei és országos tanulmányi versenyek rendezése – melyből kiemelkedő eredménnyel zárult „Az én hazám az én családom” című Országos Gyermekrajz Verseny. 1987-től Cigány Alkotók Művészek című portré- és dokumentumfilmeket, tévésorozatot forgat olyan alkotókkal, akiknek munkássága, személyisége példaértékkel bír a saját és a többség közösségeinek. A sorozatban szerepelnek zenészek, képzőművészek, táncművészek, írók és költők egyaránt.

A fő tevékenységek mellett a média számára szakembereket képez, akik felelősséggel, mélységében vállalhatják fel a cigány kisebbség bemutatását az újságokban, a televízió különböző csatornáin és a rádiókban. Cél volt továbbá, hogy a többségi műsorokban szerkesztőként, operatőrként, vágóként jelenjenek meg a kiképzett fiatalok. A speciális képzésekre, mindig a média legjobb szaktekintélyeit kérte fel előadónak. A gyakorlat mellett, az elméleti anyagot az egyetemek tanárai, előadói adták át: Vagyóczy Tibor és Rák József operatőrök a Színház és Filmművészeti Egyetem docensei, dr. Szabó József PhD, a Debreceni Egyetem adjunktusa, Czeilik Mária vágó, egyetemi oktató, Kozma Károly igazságügyi film- és videószakértő, Féjja Sándor filmesztéta, Almási Tamás és Duló Károly filmrendező.

A program 1992-ben a Magyar Televízióval közös képzéssel kezdődött a Pécsi Körzeti Stúdióban. 1993-ban a társaság és az OPAKFI közös akkreditált képzésén Budapesten vettek részt a fiatalok. 1994-ben szintén közös szervezésben felsőfokú videóműsor-gyártó szakképesítést szereztek, amelynek gyakorlati helyszíne az Újpesti Óceán Televízió volt. A végzettek közül többen a filmes/televíziós pályán maradtak, bekapcsolódtak helyi és országos televíziók stábjába, többen főiskolára, egyetemre kerültek és más területen tanultak tovább, mint például Kóczé Angéla szociológus, az Európai Parlament szakértője, Solymosi Imre szociálpolitikus a Magyarországi Cigányokért Közalapítvány elnöke, Farkas László az Oktatási és Kulturális Minisztérium referense lett. A filmes/televíziós pályán maradók közül Horváth Kálmán a Duna Televízió bemondója volt, Kovács János pedig az MTV Cigány Magazinjá-

nak szerkesztője. A végzettek közül többen kerültek helyi kábeltévé csatornákhöz. Danyi András egy németországi filmfesztiválon kapott díjat újszerű zenés klipp feldolgozásáért, Molnár István Gábor, pedig a 2001-es Miskolci Filmfesztiválon kapott díjat cigányokról szóló filmetűd operatőri munkájára.

A különböző etnikumú fiatal filmesek részére, 1996-tól minden évben megszervezi a szakmai továbbképzést – Országos Roma Filmakadémia néven. Helyszíne a festői környezetben található Balatonzamárdi, Művész Üdülő. Az akadémia társszervezője a Művész Szakszervezetek Szövetsége és a Filmalkalmazottak és Filmművészek Szakszervezete. A továbbképzés szakmai vezetője dr. Duló Károly filmrendező, évről évre más előadókkal, szaktekintélyekkel lepi meg a hallgatókat, például Sándor Pál filmrendező, Sára Sándor operatőr. A cigány kultúra és művészet témakörben meghívott vendégek: Csemer Géza író-rendező, D. Magyar Imre irodalomtörténész, Kerékyártó István művészettörténész, Jónás Judit színművész, Kovács József Hontalan költő, Fátyol Tivadar zeneszerző, Horváth Jenő zenepedagógus, Szecső Kovács Zoltán táncművész.

A Cigány Színház megalapítását elősegítendő, színész, szinkronszínész képzést indított 1995-ben. Az országos beiskolázású, bentlakásos képzésre 260-an jelentkeztek, közülük a felvételi bizottság 25 főt választott ki a térítésmentes kurzusra. A diákok közt volt a később a Ki mit tud?-ra készülő Horváth Kálmán, Csonka Szilvia, aki jelenleg a Vígszínház színművésznője, Viszt Tünde, a Dal-Via-Dal Nemzetközi Énekverseny első helyezettje, és még többen az azóta befutott színészek közül. A tanárok között volt: Csemer Géza író-rendező, Jónás Judit, Hollai Kálmán, Nyári Oszkár színművészek valamint Szakcsi Lakatos Béla zongorista, Vinczéné Bíró Etelka, Stollár Katalin beszédtanárok.

A Magyar Televízióval közös képzést indított 1996-ban: tévébemondó, -műsorvezető, -riporter munkakörökben, amelyekben a szakmai tantárgyak mellett a Cigány Kultúra és Művészeti Ismeretek is bekerült a tananyagba. A képzés tanárai voltak: Cserhalmi Imre újságíró, Berki Zsuzsanna szerkesztő-bemondó, Detre Anna Mária színművész, Kertész Zsuzsa és Mohai Gábor bemondók.

2007-ben a Társaság a Filmalkalmazottak és Filmművészek Szakszervezetével és az OPAKFI-val Komplex Mozgóképes Szakember Képzést

tartott, ahol tizenhárom fiatal kapott szakmai végzettséget, közülük ketten a HSC, Magyar Operatőrök Társasága által tartott speciális filmes képzésén is részt vehettek.

2001-ben a Közéleti Képzést a Társaság abból a célból indította, hogy újszerű ismeretekkel lássa el az országban működő kisebbségi és települési önkormányzati képviselőket. A kommunikációs tréning kiegészült a különböző minisztériumok szakreferenseinek előadásaival és a cigány kultúrát és művészetet bemutató rendezvénysorozattal.

Az „Eötvös József” Cigány – Magyar Pedagógiai Társaság 2005-ben, 2006-ban és 2007-ben „Cigány Művészek Mesterek” című A3-as, színes falinaptárt jelentetett meg, amelynek olajfestmény illusztrációit Pintér Sándor festőművész készítette.

A társaság az Újpesti Roma Kisebbségi Önkormányzattal közös rendezvénysorozatot indított, amelyben az író-olvasó találkozón Kalányos Mónika, Kovács József Hontalan költők, Orsós Jakab és Lakatos Menyhért írók vettek részt. Koncerteket adtak: Szakcsi Lakatos Béla Kossuth-díjas zongorista, Kathy Horváth Lajos hegedűművész, Puka Károly és Fátyol Tivadar prímások. Filmvetítésükön André Shvarc: A lét peremén című filmjével ismerkedhettek meg a nézők. Képzőművészeti kiállításain többek között Szentandrassy István, Váradai Gábor, Pintér Sándor, Bada Márta és Turó Zoltán festőművészek vettek részt. A társaság szervezte a MOM Kultúrházban (ma Budapest XII. kerület Hegyvidéki Önkormányzat Művelődési Központ) Rácz Aladár Kossuth-díjas cimbalomművész emlékestjét. Minden évben megemlékezik Orsós Jakab író-fafaragóról és Péli Tamás festőművészről – akik a társaság alapító tagjai voltak.

A magyar parlamentben 2004-ben Péli Tamás halálának 10. évfordulójára megszervezte a fiatalon tragikusan elhunyt festőművész emléknapját, amelyen a vendégek száma elérte az ezer főt.

Az Újpesti Roma (Cigány Kisebbségi) Önkormányzattal közösen kutatást indított az Újpesti cigányság története címmel. A több évig tartó gyűjtőmunka eredményeképp több ezer archív fényképet és dokumentumot, több száz levéltári iratot, újságcikket – a lakosság köréből több száz családinterjút gyűjtött és kutatott fel, amelynek anyagából készül a Régi Újpest cigányai című albummonográfia. A kutatás munkatervét és elkészült anyagait neves tudósok, szociológusok véleményezték, és

mint példaértékű gyűjtést jellemezték. Ebből a munkából kiindulva Kadi phuv si muro them – Ez a föld a hazám címmel cigány helytörténeti mozgalmat indított, amely felhívásra jelenleg országosan tizenhat település jelentkezett be.

Videó- és fényképparchívumában több száz film és több ezer fényképfelvétel található. Külön anyag a magyarországi cigány muzsikások gyűjteménye, amely jelenleg a legnagyobb ilyen tematikájú archívum.

Az „Eötvös József” Cigány – Magyar Pedagógiai Társaság 2006-ban megjelentette húszéves munkásságának évkönyvét, amelyben a Társaság alapításától 2006-ig mutatja be tevékenységét. Székhelye alapításától Újpesten található. Az azóta lebontott Dalos Ida Művelődési Házban 1990-ben megrendezte a Kárpát-medencei Tehetségkutató Versenyt, amelyen több száz fiatal mérhette össze tudását a dal, ének, tánc, próza egyéni és csoportos kategóriákban. Ennek zsűritagjai voltak: Péli Tamás festőművész, Orsós Jakab író, Choli Daróczy József költő, D. Magyar Imre irodalomtörténész és Rácz Gyöngyi, a társaság elnöke. A VII. Nevelésügyi Kongresszust 2008-ban a Magyar Pedagógiai Társasággal karöltve szervezte. Kulturális/művészeti programjához kapcsolódott a „Jövőnk” című gyermek képzőművészeti kiállítás, a Szecső Kovács Zoltán vezette Romenc táncegyüttes – Csemer Géza pedig dedikált. A Művészetek Palotájában a Példaképekről készített filmsorozatot is vetítették.

Az Eötvös Társaság vezetőségéből többek kaptak állami elismerést: Vinczéné Bíró Etelka beszéd és kommunikációs szakember Kiss Árpád-díjat, Varga Istvánné és Tóth Józsefné óvónők Brunsvik Teréz-díjat, Lencsés Tamásné szaktanácsadó Arany Katedra-díjat, Kerékgyártó István művészettörténész Apáczai Csere János-díjat kapott.

2000-ben Magyar Kultúra Napján, szakmai teljesítményének elismeréséül az Eötvös József Cigány – Magyar Pedagógiai Társaságot kitüntette az oktatási miniszter. 2008-ban Hazai Kisebbségéért-díjat kapott. 2009. január 7-én javaslatunkra az OKM miniszterétől Kovács József Hontalan költő-író Solt Ottília-díjat vett át. Pedagógus napon hat tagozatvezetőnk kapott esélyteremtő pedagógusoknak kiírt Teleki Blanka-díjat: Somody Sándorné (Mátraverebély), Szabó Sándorné (Tiszavasvári), Prosek Gyuláné (Ózd), Nemesné Leiti Magdolna (Nagybajom), Bányiszki Istvánné (Miskolc), Végh Mihályné (Sarud). Az át-

adásnál a települések polgármesterei is részt vettek, akik a társaságot felkérték, hogy vállalja településükön a szakmai továbbképzést, amelyhez anyagilag is hozzájárulnak. 2009. december 18-án dr. Kosztics László jogász és Csonka József missziós lelkész Kisebbségekért-díjat, 2010. január 17-én dr. Rozner László hitközségi elöljáró és Tóth Józsefné ny. óvónő Raoul Wallenberg-díjat kapott.

A cigány kulturális szakértelmiség kineveléséért a társaságot 2009. június 11-én „Magyar Köznevelés és oktatás” kategóriájában Junior Prima-díjjal jutalmazták.

A társaság emblémáját Péli Tamás festőművész készítette